

EL LLENGUATGE

Tractaments

El sistema català de tres tractaments, *tu, vós i vostè*, al qual ens hem referit ja en més d'una ocasió, no deixa, en alguns casos, d'ésser una mica incòmode. I ara ens referim, d'una manera molt concreta i exclusiva, als diàlegs de les obres narratives situades en contextos lingüístics altres que el nostre. En una novel·la o en una obra de teatre situada al nostre país, en l'època actual, no existeix cap problema: el sistema del tractament triple hi pot ésser aplicat tal com funciona en la vida real. Però si l'obra se situa en un altre país, si representa que els personatges s'expressen en llengües més o menys immediates com el castellà, el francès o l'anglès, sovint costa decidir-se, si no es tracten de tu, quant al tractament de cortesia que s'han de donar. Tant el tractament de *vós* com el de *vostè* poden resultar, en certs casos, poc convincents, i les traduccions catalanes d'obres estrangeres mostren prou clarament les vacil·lacions dels traductors. Creiem, així, que és aquest un terreny en què cal temptejar la solució més adequada, que potser l'ús acabarà donant, però de moment no sembla pas que calgui pensar a excloure categòricament, en els casos a que ara ens referim, cap dels dos tractaments de cortesia del català.

Però el que acabaem de dir val únicament, repetim-ho; per a les obres que reflecteixen un ambient més o menys immediat, Com més distant i exòtic sigui l'ambient en què el narrador situï l'argument de la seva, més cal prescindir del tractament de *vostè*, que en certes situacions resulta tan detonant com inadequat. Hom no s'ha estat, per exemple, de recórrer a aquest tractament en l'adaptació catalana d'un relat d'aventures que representa que tenen lloc durant l'alta Edat mitjana, en un país imaginari, quan el mateix castellà sol prescindir d'aquest tractament en les narracions cavalleresques, si no és que hi intervé la perturbadora influència moderna de les versions sud-americanes. En tot relat d'època o situat en ambients exòtics, en català cal recórrer sense vacil·lació a un sistema de dos tractaments, *tu* i *vós*. I, encara, en certs casos, fins i tot el *vós* pot resultar desplaçat. Però això no exclou la utilització de fórmules de cortesia, amb el verb en tercera persona, i amb formes de vocatiu tan cerimonioses i protocol·làries com demanin les circumstàncies: —*Que el noble senyor es digni escoltar les meves paraules.*

Albert Jané